

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Ataskaita už 2018 metus

2019-05-02

LIETUVOS MENO KŪRĖJŲ ASOCIACIJA 2018 METAIS

Lietuvos meno kūrėjų asociacijos prezidento Kornelijaus Platelio ataskaita už 2018 metus

2019-04-18, LMKA konferencija, Vilnius.

Priminsiu, kad 2018 metų konferenciją surengėme kovo 21 d. 2018 metais įvyko 5 LMKA tarybos posėdžiai ir 3 pasitarimai. Finansinių metų pabaigoje Lietuvos meno kūrėjų asociaciją sudarė 12 narių – juridinių asmenų, turinčių meno kūrėjų organizacijos statusą. Asociacijoje dirbo 2 darbuotojai: prezidentas ir finansininkė. 2019-01-01 meno kūrėjo statusą turėjo 4554 asmenys, iš jų 1825 pensininkai. Tad į Meno kūrėjų socialinės apsaugos programą gali pretenduoti 2729 asmenys.

Į Meno kūrėjų socialinės apsaugos programą, numatančią 1 MMA dydžio išmokas kūrybinių prastovų metu, kurias 3 mėnesius gali gauti laikinai dėl kokių nors priežasčių negalintis kurti menininkas, 2018 metais paremti 63 (2017 – 73) menininkai, jiems išmokėta 74.572 € (sumažėjo 20%) Valstybinio socialinio draudimo įmokų suma sudarė apie 1,6 mln. eurų (bendras faktiškai draustų asmenų skaičius per metus, nepriklausomai nuo trukmės – 2516), privalomojo sveikatos draudimo įmokų suma sudarė per 383 tūkst. eurų (bendras faktiškai draustų asmenų skaičius per metus, nepriklausomai nuo trukmės – 1318). Lyginant su 2017 m., valstybinio socialinio draudimo įmokų suma sumažėjo 13%, privalomojo sveikatos draudimo įmokų suma didėjo 32 %, t. y. socialiai apsaugotų asmenų skaičius didėjo. Šie skaičiai leidžia daryti išvadą, kad meno kūrėjų pajamos šiek tiek padidėjo.

Sodros duomenimis (nežinau, kiek jie tikslūs) 2017 metais (apie 2018 žinosime gegužės mėnesį) 2062 meno kūrėjų dirbo pagal darbo sutartis, 749 iš jų lygiagrečiai naudojosi ir kitomis veiklos formomis. Jų vidutinis mėnesinis atlyginimas buvo 791,50 eurų. Darbo sutarčių neturėjo 1133 meno kūrėjai. Vidutinės MK, dirbančių pagal individualios veiklos pažymą, pajamos sudarė 254 eurų per mėnesį, pagal autorines sutartis – 157, pagal verslo liudijimus – 39 eurus. Kaip išgyveno tie, kurių pajamos buvo lygios vidurkiui ar žemiau jo, neaišku. Vidutinė MK pensija, turint būtinaį darbo stažą 2018 m. buvo 337,48 eurų.

2018 metų Lietuvos meno kūrėjų asociacijos premija 2018-12-15 tarybos posėdyje paskirta tapytojui **Vilmantui Marcinkevičiui** ir menotyrininkei **Julijai Dailidėnaitei** už kūrybiškumą inicijuojant ir vykdant projektą „Jaunojo tapytojo prizas“.

2018-04-27 Vilniuje priėmėme Latvijos kūrybinių sąjungų tarybos delegaciją. Konferencijoje aptarėme Lietuvos ir Latvijos menininkų teisinę, socialinę, mokestinę aplinką ir valstybių paramą meninei kūrybai. Straipsnį apie Latvijos menininkų padėtį paskelbiau žurnale „Literatūra ir menas“ bei mūsų interneto svetainėje. Tokius susitikimus sutarėme rengti dažniau. Šių metų birželio pradžioje planuojame konferenciją Rygoje, kur bandysime prisikviesti ir Estijos kolegas.

2018 metais LMKA iš LKT programos „**Meno kūrėjų organizacijų strateginių programų įgyvendinimas**“ skirta 20.000 eurų. Kaip ir kasmet atkreipėme Kultūros ministerijos dėmesį, kad programa turi būti padidinama, suteikus meno kūrėjų organizacijos statusą naujai organizacijai, bent jau minimalia 20 000 eurų suma.

Lietuvos kultūros ir meno tarybą 2017-03-20 LMKA taryba buvo delegavusi mane, Joną Rudzinską ir Audronę Žigaitytę-Nekrošienę. Ji kaip ir 2017 metais nesvarstė strateginių kultūros politikos klausimų, o tik rinko žmones į premijų skirstymo ar kitokias darbo grupes ar pati jas skirstė. Išsakėme savo nuomonę dėl tarybų ir komisijų prie Kultūros ministerijos pertvarkos projekto siūlydami įsteigti Meno kūrėjų tarybą ir jai pavesti nagrinėti prašymus suteikti meno kūrėjų statusą asmenims bei organizacijoms. Mūsų patarimo taip pat norėta reformuojant Kultūros ministerijos premijų sistemą. Buvo sudaryta darbo grupė, į ją buvome deleguoti Audronė Žigaitytė-Nekrošienė ir aš. Mane lyg ir išrinko jos pirmininku. Darbo grupė buvo nusiteikusi reformatoriškai, tačiau pirmininkas laikėsi nuomonės, kad reformos šioje srityje įmanomos tik kosmetinės, atsistatydino ministrė, ir diskusijos nutrūko.

Į Spaudos, radijo ir televizijos fondo tarybą 2018-02-02 buvau deleguotas aš ir nepraleidau nė vieno tarybos posėdžio. Seimo Kultūros komitetas ir Kultūros ministerija. Nutarė vietoje šio fondo įsteigti Lietuvos žiniasklaidos tarybą ar fondą ir teikti paramą tik per jį. Dalyvavome KM ir tebedalyvaujame KK darbo grupės darbe. LMKA taryba yra pritarusi SRTRF reformai, o ne naujo fondo steigimui ir toliau laikosi šios pozicijos. Jos laikausi ir aš, nors nesu įsitikinęs, kad šiuo etapu elgiamės racionaliai ir ar mūsų veiksmai duos naudos mums patiems.

Taip pat mūsų tarybos deleguotas toliau dalyvavau Lietuvos radijo ir televizijos tarybos darbe. Ten tebevadovauju Redakcinės politikos darbo grupei, turinčiai formuluoti bendrą nuomonę su LRT turiniu susijusiais klausimais. Ten taip pat nesu praleidęs nė vieno posėdžio. 2018-01-12 Seimas priėmė nutarimą „Dėl LR Seimo laikinosios tyrimo komisijos sudarymo ir pavedimo jai atlikti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos valdymo, finansinės ir ūkinės veiklos parlamentinį tyrimą“. Seimo opozicija apskundė šį nutarimą Konstituciniam teismui, bet nelaukdamas jo sprendimo Kultūros komitetas minėtos komisijos išvadų pagrindu jau pateikė Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo pakeitimo projektą, kuriuo numatoma keisti LRT valdymo struktūrą ir LRT tarybos formavimo principus. LRT taryba šiuose veiksmuose mato pastangas reguliuoti nacionalinio transliuotojo kuriamą turinį.

Darbo grupė su smulkaus verslo apmokestinimu susijusiems klausimams nagrinėti

prie LR Finansų ministerijos oficialiai veiklos nenutraukė, bet 2018 metais nebuvo nė vieno posėdžio. Individuali veikla pagal pažymą būtų daugiau ar mažiau tinkama veiklos forma mažas pajamas gaunantiems meno kūrėjams, bet ja užsiimantis menininkas negali pilnai naudotis Meno kūrėjų socialinės apsaugos programos parama ir turi iš anksto mokėti PSD. Tai daugelį menininkų neskatina imtis individualios veiklos. Finansų ministerija lyg ir pritartų kad mokestis būtų sumokamas, pasibaigus metams, tačiau Sveikatos ministerija pasiūlė pakeisti atitinkamą įstatymą, tačiau būtent šios pataisos Seimas nepriėmė. Kultūros ministerija ketina toliau dirbti šia kryptimi, bet geriausiu atveju rezultatų galėtume sulaukti kitų metų liepą.

Tai ir dar keletas dalykų savaime išsprendžiamų, mokesčius nuo autorinių sutarčių prilyginus individualios veiklos mokesčiams. Kadangi menininkams pagal autorines sutartis atlyginimus moka juridiniai asmenys, būtų visai nesunku įpareigoti juos išmokant atlyginimą autoriui nuskaityti priklausančius mokesčius ir iš karto sumokėti VMI ir Sodrai (skaičiuoklės internete pateiktos). Taip valstybė iš karto gautų, kas jai priklauso, o menininkui nebereikėtų slėpti po intelektualinėmis paslaugomis, gaišti laiką ir švaistyti energiją buhalterijai. Tik jei menininko pajamos iš autorinės veiklos pasiektų 20 000 eurų per metus, jis privalėtų jas deklaruoti. Metų pabaigoje Seimo SRDK į šį klausimą žiūrėjo palankiai, bet neseniai gavau raštą, kad nustojo tai daryti.

2018 metais keitėsi darbo ir autorinių sutarčių apmokestinimo tarifai. Pavyko pasiekti, kad sumažėjus įmokų tarifams nuo autorinių sutarčių, mokesčiai meno kūrėjams vis tiek būtų skaičiuojami nuo pusės pajamų. Taip autorinės sutartys tapo kur kas patrauklesnės meno kūrėjams, tačiau vis dar lieka labiau apmokestintos už individualią veiklą.

LR kultūros ministerijos Centralizuotas vidaus audito skyrius atliko auditą „Rizikų, susijusių su meno kūrėjo statuso suteikimu (netekimu) bei meno kūrėjų socialinės apsaugos programos administravimu, valdymo vertinimas“ LMKA taryba susipažino su ataskaita, kurioje netrūko keistokų išvadų, ir su KM atsakingais darbuotojais aptarė audito rekomendacijų įgyvendinimo priemones.

Dalyvavau LR I ir II laipsnių valstybinių pensijų skyrimo komisijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos darbe.

Dalyvavau Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisijos prie LR Seimo, Lietuvos kultūrai ir istorijai nusipelnusių asmenybių atminimo įprasminimo komisijos prie Kultūros ministerijos darbe.

Galima pripažinti, kad 2018 metais socialinė menininkų aplinka truputį pagerėjo. Tačiau dar daug lieka nuveikti. Dėkoju visiems už bendrą darbą.

LIETUVOS MENO KŪRĖJŲ ASOCIACIJOS METINĖS KONFERENCIJOS

REZOLIUCIJA Nr. 1

DĖL INDIVIDUALIĄ VEIKLĄ VYKLANČIŲ MENO KŪRĖJŲ PRIVALOMOJO SVEIKATOS DRAUDIMO

Vilnius, 2019-04-18

Dalis meno kūrėjų vykdo individualią veiklą pagal pažymą. Tačiau daugelį kitų nuo jos atgraso tai, kad įregistravę šią veiklą ir dalyvaudami Meno kūrėjų socialinės apsaugos programoje jie privalo kitaip nei dirbantieji pagal autorines sutartis iš anksto mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas. Tai sukuria jiems nevienodas sąlygas ir pažeidžia asmenų lygiateisiškumo principą. Sveikatos apsaugos ministerija bandė suteikti galimybę valstybės biudžeto asignavimų valdytojams sumokėti PSD įmokas už draudžiamuosius pasibaigus metams, jei šie negauna šiomis įmokomis pakankamų pajamų - 1 MMA, Tačiau LR Seimas, tvirtindamas 2019 metų PSDF biudžeto rodiklius, tokios pataisos nepriėmė.

Mūsų siūlymas išspręsti šią problemą meno kūrėjų mokesčius nuo autorinių sutarčių prilyginant individualios veiklos mokesčiams ir juos išskaičiuoti išmokant autorinį atlyginimą taip pat buvo atmestas, Finansų ministerijai pareiškus, kad individuali veikla puikiausiai tinka visiems atvejams. Tebemanome, kad priėmus mūsų pasiūlymą valstybė nenukentėtų - iš karto gautų jai priklausančius mokesčius, sistema taptų lengviau, tad ir pigiau administruojama, visi meno kūrėjai taptų vienodai traktuojami, o mokestinė socialinio ir sveikatos draudimo bazė padidėtų, nes menininkams ir jų kūrybos užsakovams nebereikėtų ieškoti kitų atsiskaitymo būdų.

LIETUVOS MENO KŪRĖJŲ ASOCIACIJOS METINĖS KONFERENCIJOS

REZOLIUCIJA Nr.2

DĖL PARAMOS KULTŪROS IR ŠVIEČIAMIESIEMS PROJEKTAMS ŽINIASKLAIDOJE

Vilnius 2019-04-18

Daugiau kaip dvidešimt metų pagal Visuomenės informavimo įstatymą veikia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (toliau-Fondas). Jo pagrindinis tikslas - remti kultūros ir šviečiamuosius projektus žiniasklaidoje. Fondas veikia kaip nepriklausoma savitvarkos institucija, tarp kurios dalininkų yra žiniasklaidos asociacijų atstovai, kultūros ir meno organizacijos. Tai užtikrina fondo valdymo nepriklausomumą. Šiuo metu darbo grupėje prie Seimo Kultūros komiteto svarstomas naujas paramos žiniasklaidai modelis ir Visuomenės informavimo įstatymo pakeitimo projektas. Lietuvos meno kūrėjų asociacija remia idėją didinti ir skaidrinti valstybės paramą kokybiškiems kultūros ir šviečiamiesiems projektams, taip pat pritaria naujų programų su adekvačiu finansavimu sukūrimui. Tačiau esame įsitikinę, kad visas valstybės remiamas programas efektyviai gali administruoti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

LIETUVOS MENO KŪRĖJŲ ASOCIACIJOS METINĖS KONFERENCIJOS

REZOLIUCIJA Nr. 3

DĖL PRIVALOMO SKYRIMO MENO KŪRINIAMS 1 - 2 % NUO VALSTYBINIŲ IR VISUOMENINIŲ PASTATŲ STATYBOS SĄMATŲ

Vilnius, 2019-04-18

Asmenybės ir visuomenės brandai didžiulę įtaką daro aplinka. Viešosios erdvės formuoja mūsų estetinį jausmą, lavina intelektą, plėtoja šalies kultūrinę atmintį, ugdo vertybes, didina visuomenės sąmoningumą. Atkreipiame dėmesį, jog viešosiose erdvėse, ypač valstybiniuose ir visuomeniniuose pastatuose, itin svarbią misiją atlieka meno kūriniai. Estetizuota aplinka veikia kultūros raidos procesus, atlieka istorinės komunikacijos funkciją, perduoda materialinę bei dvasinę kultūrinę patirtį, taip pat smarkiai didina pastatų ekonominę vertę.

Daugelyje Europos šalių (tarp jų Estijoje bei, kiek žinome, Kinijoje) taikoma praktika, statant valstybinės reikšmės ir visuomeninius pastatus iš viešųjų lėšų, įstatymu nustatytą statybų sąmatos dalį skirti meno kūriniais įsigyti/ sukurti. Turint omenyje daugybę kitų menininkams nepalankių sąlygų, nustatytos procentinės dalies nuo visuomeninių pastatų statybos skyrimas meno kūriniais įsigyti atgaivintų meno rinką bei suteiktų kūrėjams finansinio stabilumo bei reikšmės visuomenei suvokimo.

Esame įsitikinę, kad įstatymas, įpareigojantis statytojus skirti 1-2 procentus nuo bendros statybų sąmatos vizualiųjų menų įsigijimui/sukūrimui, turėtų būti priimtas ir Lietuvoje. Tai būtų naudinga ne tik statytojams bei menininkams, bet ir tarnautų viešajam interesui.